

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Praefatio Ioannis thvillii mariaemontani tirol

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

PRÆFATIO
IOANNIS THVILII MARIÆMONTANI TIROL.

DE NOVISSIMA HAC SVÆ EMBLEMATVM
Alciati editione.

Culeata verborum licentia passim ab exteris vellicamur nos Germani (Lector candide) & mordaci sale parfricamur, ac si nihil nostro Marte inuenire, nihil nostro stylo & filo texere nobis datum sit, sed solum opera aliorum colligere, aliorum inuenta feruili labore corrogata in lucem protrudere. Vnde scriptor quidam Italus hac opinione imbutus, nihil dubitauit falsè de nobis pronunciare, *Germanos cerebrum in dorso gestare*. id est, scripta proferre magis laboriosa quam ingeniosa. Verum nã illi sinistrè de nobis iudicant: Nam præterquam quod ingeniosissima monumenta, Germanorum genuinos partus, Italis, Gallis, & cuius alteri Nationi abundè repone-
re possent; videas ea, quæ à Germanis indefesso labore ex alijs colliguntur (vt hoc aduersarijs demus) plerumq; elegantiori methodo, adde & cultiore veste in publicum prodire. Nec minorem, me iudice, meretur laudem accurata Dispositio & Elocutio, quam tumultuaria Inuentio. Sed quid? vbi iam amplius apud exteros est Theologus, Iureconsultus, Medicus, Historicus, Poeta, aut alius grauis Autor, quem non mulierculæ & c. r. Jones sua lingua redditum legant? Ecquid hoc aliud, quam aliorum scripta recoquere, & peregrina veste, fortè etiam Minerua & omnibus Gratijs inuitis, induere & inducere? quod certè Germanis non tam frequens & solenne est, qui malunt Auctores natiua Venere decoros venerari, quam ad-
fartico tuco tam turpiter rudi plebeculæ prostituere. Quòd si remoto velo sensum meum liberius ostendere licet (licebit autem bona eruditorum pace) aliud subesse reor, vnde nobis illud conuitium impingatur; nempe sincerus candor, & Germana fides. Siquidem Germani memores, *benignum & plenum ingenii pudoris esse, fateri per quos profeceris*; suum cuiq; asserunt, & quoad fieri potest, candidè indicant, dum interim illi, qui nobis id obtrudunt, egregiè dissimulantes aliorum vigilijs insidiantur, & labores suffurantur, passimq; illud *ἔυρηκα, ἔυρηκα*, Archimedis, instar gracillantis gallinæ, quæ longum peperit ouum, stentorea voce ingeminant, maluntq; sæpe in-
plagio deprehendi, quam mutuum reddere, aut inuentionis gloriola priuari.

Sed quorsum isthæc tam calidè? inquis. Quia *proximus ardet V caligon*: ad me scilicet, & Commentarios hosce meos non-meos, quos si sub tam rigida censura vocaueris, non effugient conuiuium illud doctissimi cuiusdam Galli, *Librum esse Germanicum*. Quid tum postea? Sanè hunc qualemqualem laborem non ideo viliozem censendum esse existimo, quod ex alijs libauerim, vt apes: sicut nec araneorum textura ideo melior est: quòd ille ex se fila gignant. Sed propiùs ad rem.

*Occasio
huius edi-
tionis.*

Dum in peregrinatione mea crurum debilitate & abscessu periculossimo Venetijs & Patauij ferè integro triennio lecto affixus derinerer, & tædio penè contabescerem, studijs seuerioribus aliquandiu nuncium remisi, & cum amœnioribus Musis denuò in gratiam redij, cœpiq; per latos & lætos Philologiæ campos toto animo (quia corpore prohibebat) liberiùs euagari, quò tempus ab amicorum alloquio & destinato studio vacuum fallerem. Neq; tamen vnquam eo sine, vt aliquid in lucem producerem; certus, id non nisi elumbe & enerue, quippe ab imbecillo & iacente profectum, futurum. Interea Emblematum Alciati nouam editionem meditatur Petrus Paulus Tozzius, vir sanè industrius, & qui ad rem literariam iuuandam & exornandam nullis pareit sumptibus: is instat & vrget, vt opus mea lima politum lucem videre possit. Huic tam laudando conatui religiosum visum est non annuere. Quapropter ex diuersis Commentarijs Claudij Minois, Francisci Sandij (Sebastianum StocKhamerum vix Commentatoris nomine dignor, quia in sola epigrammatis resolutione occupatur, paucissimis, ijsq; fatis vulgatis sententijs & fabulis additis; adhæc vix mediam Emblematum partem hoc suo more explicat) & Notis Laurentij Pignorijs hæcenus editis vnum continuum textum: exorsus sum: tum quod arbitrarer pensum esse à me non prorsus alienum; tum verò quod fato quodam ad me deuolutum augurabar. Nam ad Minois Gallimanum & industriam, ad Sandij Hispani ingenium, ad Pignorijs Itali eruditionem, solùm alicuius Germani videbatur requiri labor & connexio. Vnde factum est, vt susceptum opus nescio qua lubentia sub manu excreuerit, & vltra quàm promiseram, & meum erat institutum, auctum fuerit, præsertim cum viderem laborem hunc meum ijs probari, quibus ipse probari semper studui. Tractaui autem Emblemata prout mihi offerebantur, & vt herbæ quædam sine ferentis cura surgunt, ita & hoc in ingenij mei agello opus, dum diuersos scriptores successiuis horis libo, & ea, quæ in lecto lecta, diligentius ruminor.

*Methodus obser-
uata.*

I.
*Prima
Classis.*

Vt autem & laboris aliorum, & meæ industriæ & methodi constet ratio, nevē me aliquis lege plagiaria conuenire possit, tribus verbis te, Lector beneuole, edocebo, In primis singula Emblemata in quatuor Classes distribui, quas numeri in margine appositi vbiq; indicant. I. In primam Classem ea congeffi, quæ ipsam picturam respiciunt, fingendo, formando, iuuando, exornando, aut etiam corrigendo. Idem præstitit in elegantissimis suis Emblematis Hadrianus Iunius, sed in Alciatinis ante me adhuc nullus:

nisi quod Pignorius plurimas figuras ex venerandæ Antiquitatis monumentis passim correxit, & feliciter restituit, cui sanè hac in parte multum debemus. II. Secunda Classis fontem & originem Emblematis indicat; ubi plerumq; ea adducuntur, quæ ad elucidationem totius Emblematis faciunt, ut Historiæ, Fabulæ, Mythologiæ, & variæ variorum sententiæ. In qua quidem Classe egregiè certarunt Minos & Sanctius, ita ut dubium sit, utri palma meritò debeat: strictius quidem ferit scopum Sanctius; securius & fufius Minos. Nec ego sum hic totus ἀθύρτολος. III. Tertia Classis tota circa explicationem epigrammatis, & inuestigationem thematis occupatur. In qua Classe satis parvus fuit Sanctius, copiosior multò & accuratior Minos; ego verò post Pignorium latius sum exspaciatus, & potius tyronibus quam emeritis ea opera consulere studui. IV. Quarta Classis omnium maxima, Emblematis finem ostendit, mores informat, salutaria monita vnde quaque petita suggerit, & sæpius in discursus pios, & qui Christianum hominem ad virtutis amorem & peccati odium inflammant, se diffundit. Quam me, præter ea, quæ Minos communia fecit, totam mihi bono iure vindicare posse, iudicabunt ij, qui meas cum aliorum lucubrationibus conferent. Hæc de mea methodo.

II.
Secunda
Classis.

III.
Tertia
Classis.

IV.
Quarta
Classis.

Fidelitas
Auctoris.

De fide verò, eam in excerpando, colligendo, & afferendo quam potui adhibui maximam: ipsa verba Autorum obstinatè retinui, nec faciliè cuiusquam sententiam verbis meis amplificavi vel ornavi, sed lectori nudam prostitui; sicuti nullius laborem in compendium coegi, nisi ubi fortè præstitit seligere quam colligere. Hinc videas sæpe locos adductos ad fastidium vsq; prolixos, sic enim in fundo, vnde deduxi, inueneram, securus tituli, quo quisq; in possessionem illius venerit. Neq; vllius dicta aut fastidiosè neglecti, aut odiosè vellicavi, aut alieni Patrisfamilias supellecilem alteri sciens adiudicani. Sæpe etiam aliquid annotavi, quod non valdè opus, ne si quis apud alios fortè in id incidisset, meam industriam accusaret, & culpam negligentia impingeret. Ostendi quoq; plurima ex ijs fontibus haulta, qui publici sunt, & qui mihi æquè atq; alijs patent, eadè etiam meo vase, si non æquè capace, saltem non minus puro, haurire poteram: quia tamen alij occuparant, industriae laudem potius eorum esse volui quam meam. Itaq; sub aliorum nomine pluscula dico, quæ poteram etiam meo, præsertim ea, quæ in libris, quos docti ab omni ævo publicos esse voluerunt, habentur. In sententiarum discrepantia non nisi rarissimè iudicium, aut coniecturam meam interposui, quia mihi placeat, cuius iudicium esse liberum debere: deinde quòd pleraq; in hoc genere sint huiusmodi, ut sine detrimento Reipub. secus sentire liceat: Deniq; ne dum inter Gallum, Hispanum, & Italum (gentes populari odio dissidentes) ego Germanus me arbitrum statuerem, potius partibus quam rei veritati studere censear; & dum huius sententiam probatum eo, illius improbatum, Flaccus in me illud torqueat:

Nil agit interpres, qui litera lite resolvit,

Amico-

Amicorum & fautorum meorum non numquam data opera honorificam interfero mentionem, vt gratam eorum recolam memoriam, & vt eorum ad posteritatem trāsmittam nomina (si quid tamen ex me posteritate dignum) quibus aliud reddere mea prohibet tenuitas.

occupatio.

Ridebunt fortasse ij, qui in peristylijs anfasti ambulant, & quibus elegantia literarum meræ nœniæ præficari vult sunt, quod centonem exhibeam suo cuiusq; autoris filo & colore tam curiosè formatum. At rideant & irrideant quantum velint: Ego sanè, si me meo metior pede, Germanus sum, & proinde (quod etiam ipsi volunt) melior in aliorum sententijs & laboribus colligendis, quàm in nouis inueniendis. Finge tu tibi vnum aliquem è prima classe literatorum Alciatum commentari, an tu, vel aliquis mei similis propterea rem factam habere existimes? minimè verò: quippe felices illæ & eruditæ animæ ex ingeniorum suorum acuminè doctrinæq; copia alios ferè æstimant; & quod nos nodum Gordium, & Sphingis ænigma censemus, id illi tanquam pueris & aniculis notum, ne verbulo quidem dignantur. Et tales qui sunt, edunt plerumq; sua tantum, nimium seruire rati in sententijs aliorum corrogandis operam ponere, etiamsi ad lucem Autoris facere nõ ignorent. Quare si Commentatoris nomen mihi inuideant, quod id maioris ingenij & doctrinæ sit, saltem fidelis Eclogarij partes egisse me, negare non poterunt. Id licet sit mediocris iudicij & eruditionis, tamen est laboris tædiosissimi, & supra fidem non experti; quem si ab initio vel per nebulam præuidissem, subdubito, an aliquis pater patratus hanc operam à me imptretasset.

Obiectio
vñ solutio.

Sed video quosdam hinc & inde in me arietate: hi quidem, quod nimius sim in auctorum citationibus, cum potius ipsos locos adduxisse oporteret; illi verò contrà de tædiosa locorum enarratione conqueruntur, vbi locum obiter indicasse satis fuisset. Vtrinq; vallum obijcio. Illis quidem, me non tanto abundare otio, vt singula exscribere possem, præsertim cum ea ratione Opus in instrumentum excreuisset: parcent itaq; homini alijs rebus occupato, & boni consulenti libri commoditatem, cum præsertim nihil omisum sit, quod ad lucem Autoris necessariò requiri videbatur. Hi verò æquo animo sustinebunt prolixitatem, quæ in multorum bonum consultò à me attentata: quotus enim quisq; est, qui tantum laboris in istam curam impendat, vt singula inuestiget? imò qui omnes auctores in parato & tanquam numerato habeat? Ego sic existimo, vix centesimum quemq; atq; inter doctos & diuites, ne dicam de tenuioribus, habere omnes, à quibus lucem & ornatum nostro Alciato sumus mutuati. Neq; enim ignoro, quid ipse laboris deuorari, dum libros, quos hic laudo, ex Bibliothecis & tabernis librarijs eruo, & amicorum Musæa & pluteos excutio. Qua in re præter Bibliothecam, quam Nationis Germanicæ membra hic Patanijs comportarunt, & posteriorum liberalitas indies auget, multum debeo Musæo D. Ioannis Andreae Ciolij, D. Ioannis Baptiste Canclini, & Francischi eiusdem filij, amicorum longo

vsu probatorum; maximè verò necessarii cuiusdam mei & penè domestici, cuius sincerus candor & cum probitate coniuncta modestia, hic nominari non vult, sed in præcordijs meis tam solidum fixit Robur, vt inde euelli salua hac vita nunquam posse Sperem. Horum itaq; benignitas & hic, & alibi semper mihi patuit, laboresq; meos non parum promouit.

Verùm enim verò quis, quæso, hic seruet modum, qui æquè gratus sit omnibus? cum præsertim aliud vulgus, aliud docti ament. Quis ingenij fortisq; tam felix, qui vbiq; τῆς ἐξ ἀλλήλων? Sapientissimos quoq; viros, sapiens Romanus ait, multa delinquere, & neminem esse tam circumspèctum, cuius diligentia non aliquando sibi excidat, & se veluti perdat. In rebus arduis conatus in laude, effectus in casu est. Mihi quidem conscientia pro testimonio dicit, me bono Reipub. & literarum omnia, quæ potui, voluisse. Fuit verò (ne & hoc nescias) in opere hoc excolendo eadem cura, quæ in producendo, nimirum secura. Non enim mihi in ipsa studiorum incude posito, & rei familiaris angustia laboranti tantum otij, vt in vnus operis cultura totos dies consumere liceat, ne mihi contingat quod Lysippo, quem statuæ vnus lineamentis inhærentem inopia extinxit. Ideoquæ horum laborum veniam spero, laudem certè non quæro; imò,

*Et veniam pro laude peto, laudatus abundè,
Non fastidius si tibi, lector, ero.*

Neque errare mihi turpe duco, est enim initium sapientiæ. Insignis poeta Accius, ætate & ingenio maturo Pacuui Tragediam suam, cui Atreus nomen, cum Tarenti recitaret, exclamauit Pacuuius: O canorum scriptum & poetici spiritus, magnificentia turgens; verùm.

*Carmina nulla probas, molli quæ tramite currunt,
Sed quæ per salebras, altaq; saxa cadunt.*

Respondit placidè Accius, id verissimum esse, ingentique se ideo læticia perfundi, sperare enim se quod deinceps elaboratoria producat. Ingenia namque humana esse vti poma, quæ acerbiora felicius tempestiuusque maturefcant, molliora citius putrescant. Quare & mihi, si quid minus ad prudentiæ Solem coctum do, condonandum, non enim ex ijs sum, qui perfectissimè me scribere censeam, sed in eorum numerum me repono, qui & scribendo proficiunt, & proficiendo scribunt: Nihil enim simul & inuentum & abolutum est.

Accipe igitur, Lector candide, has meas lucubrationes, velut præmissum ad incerta viarum exploranda nuncium; cuius periculo si cognouero, mihi paucos duntaxat hostes esse (omnium enim morsum aut insultum effugere, quis in tanta Rhinocerotum, & in alienis scriptis malè ingeniosorum multitudinem sibi promittere ausit?) maiora posthac fidenter in Famæ campum producam.

*Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat:
Nescio quid certè mens mea mains agit.*

Itaq;

Excusa-
tio.

Itaq; quæ mea mens fuit in hoc labore subeundo, in agendo fides, eadem tua fit in suscipiendo & iudicando, vt tua legentis beneuolentia crescat scribentis facultas. Vale.

Et ea, quæ supra de Methodo & Classibus dicta sunt, magis elucescerent, placuit Emblemata effingere, & rationis meæ aliquod specimen præbere, quo paratior ad cæterorum Commentariorum lectionem accederet studiosus. Hoc autem quidquid est, sacrum esse volui ei, cui Liber ipse dicatus est, cum non habeam magis dignum studiorum meorum auspicem, qui tutius reliquum agmen mihi ducat.

